

משנה - גיטין - רמב"ם

[פרק א](#)

[פרק ב](#)

[פרק ג](#)

[פרק ד](#)

[פרק ה](#)

[פרק ו](#)

[פרק ז](#)

[פרק ח](#)

[פרק ט](#)

[א](#)

[פרק](#)

[פרק א - משנה א](#)

המביא גט ממדיגת הים צריך שיאמר בפני נכתב כו': הגמוניא פקידות.
ואמר שאפילו הביא גט במדינה זאת בעצמה מאדנות זה לאדנות איש
אחר צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ופסק ההלכה שכל המביא גט
לחוצה לארץ ואפילו מא"י או המביא גט מחוצה לארץ ואפילו לא"י אם
נתקיים אצלנו חתימת עדיו ונתקיים בב"ד כמו שנתבאר בפרק שני
מכתובות (דף כא:): הרי זה גט כשר ויתנוהו ב"ד ולא נצטרך שנשמע מן

המביא שום דבר אלא שהוא היה שליח בלבד ואם אין מכירין חתימת העדים על כל פנים צריך שיאמר המביא אותו בפני נכתב ובפני נחתם ויתננו לה בפני שנים ואז תתגרש וחיוב על השנים שיקראו הגט ואז ינתן לה:

פרק א - משנה ב

רבי יהודה אומר מרקם למזרח ורקם כמזרח כו': זה הגבול שמגביל המקומות להודיענו המקומות שאינו מחוייב בו לומר בהם בפני נכתב ובפני נחתם ולכך זכר העיירות שהם בסוף ארץ ישראל ואינם מהם. והלכה כרבי יהודה:

פרק א - משנה ג

המביא גט בארץ ישראל אינו צריך שיאמר כו': המביא גט ממדינת הים ואינו יכול לומר כו': עוררין רוצה לומר אם ערער הבעל ואומר אני לא גרשתיה וזה הגט מזוייף ואני לא כתבתיו או שיפסול אותו בצד מצדדי הפסלנות ואי אפשר להעמידו אלא בענין זה לפי שהעיקר אצלנו אין ערער פחות משנים לפיכך אם היו שנים אותם המעררין על הגט ואומרים שהוא פסול הרי זה לא יועיל בו הקיום לפי שהם תרי ותרי ותעמוד בחזקתה שהיא אשת איש. ואמרו אינו יכול לומר רוצה בו שנתחדש עליו חדוש שמונע ממנו הדבור:

פרק א - משנה ד

אחד גיטי גשים ואחד שחרורי עבדים כו': אומר שכל מי שהביא גט שחרור בארץ ישראל אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ואם הביא אותו בחוצה לארץ או מחוצה לארץ הרי זה צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואין צריך קיום וישתחרר בו העבד כמו גיטי נשים וכמו כן

כל מי שהוא כשר להולכת הגט ולהבאתו כשר לשחרור עבדים וגם כן מביא שחרור העבד לידו או יזכה לו כמו שנתבאר:

פרק א - משנה ה

כל גט שיש עליו עד כותי פסול כו': כל השטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים: תנא קמא אינו מכשיר אלא עד אחד כותי ועד אחד ישראל ורבן גמליאל אומר אפילו שניהם כותים כשרים בגיטי נשים ועשה מעשה כמו שספר וזה כולו על מה שהיה בזמנם וכבר הודעתוך שהם גזרו על הכותים שיהיו כעובדי כוכבים לכל דבריהם כמו שיתבאר בברכות. וערכאות של עובדי כוכבים הם מעמדות דייניהם ר"ל בזה שיהיה זה השטר כבר נתקיים במעמד השופט בהגדת העדים עדותם אצלו והכיר אותם ועל מנת שיתפרסם אצל ישראל שאלו העדים וזה השופט לא מקבל שוחדא ושיהיה גם כן נכלל בגוף השטר שהעדים ראו נתינת המעות וזה אמנם כשר בשטר מקח וממכר אבל גיטי נשים וכיוצא בהן מכל דבר שהוא מעשה בית דין והודאה והכחשה אין עדות לעובד כוכבים בזה כלל באיזה פנים שיהיה ורבי שמעון מכשיר כל זה כשנעשה בערכאות של עובדי כוכבים ועל התנאים שהקדמתי. ואין הלכה כרבי שמעון:

פרק א - משנה ו

האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה כו': האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה כו': הלכה כחכמים אבל לא תשלם לו החירות עד שיגיע גט לידו וכמו כן העיקר אצלנו יכול הרב לומר לעבדו עשה עמי ואיני זנך. ואמרו פוסל את עבדו מן התרומה לא (תקנו) [יתקיים] זה אלא אם כשיהיה רבו כהן וכן כשיהיה רבו ג"כ ישראל שהוא פוסל אותו משפחה כנענית לפי שאינה מותרת לו אם נשתחרר ומן העיקר גם כן אצלנו אין גט לאחר מיתה ומה שהשיבו חכמים לו מפני שהוא כקנינו רוצה לומר שזה העבד באכילת התרומה או בהיותו בועל כנענית לא הוסיף בעצמו מעלה עד שתאמר שחובה הוא לו כשיוצא לחירות ואמנם זה כמו שתאכל בהמת כהן תרומה מפני שהיא קנין כספו לפיכך אינו אצלו מעלה שיפסידנה. ומה שאמר תנו מנה לפלוני ומת יתנו ואפילו שאינו מייחד ואמר מנה זה והרי זה הוא כשיהיה שכיב מרע בשעת הצוואה לפי שמן

העיקרים שבידינו דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו:

ב

פרק

פרק ב - משנה א

המביא גט ממדינת הים ואומר בפני כו': מה שאמר בזאת המשנה שהוא כשאמר בפני נכתב חציו פסול אינו רוצה לומר חציו ממש ואמנם רוצה לומר קצתו ובתנאי שלא יהיה זה הקצת תחלת הגט אבל אם נכתב תחלת הגט לפניו ואפילו שלא היה מצוי בכתיבת סופו אלא שכתב השלמתו והוא לא היה מצוי והעיד בו שהוא [לא] היה נמצא כשר לפי שהעיקר אצלנו אפ"י לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה שוב אינו צריך ואינו צריך גם כן שיראה כתיבת הקולמוס על הקלף לפי שהעיקר אצלנו שאפ"י לא שמע אלא קול הקולמוס כשעובר על הקלף וכל שכן אם ראה יותר. וזה שאמר כשאמר אחד בפני נכתב ואמר אחד בפני נחתם פסול אמנם זה אם הגט יוצא מתחת יד אחד מהם אבל אם היה הגט יוצא מתחת יד שניהם כשר לפי שהעיקר אצלנו שנים שהביאו גט ממדינת הים אין צריכים שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם לפי שהם אפילו שלא נתנו גט אלא שאמרו בפנינו נתגרשה היו נאמנין וכמו כן מה שאמר שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול זה הוא אם יוצא מתחת יד אחד מהם אבל אם יצא מתחת יד שניהם שהעידו בפנינו נכתב כשר. ור' יהודה מכשיר ואפ"י היה יוצא מתחת יד אחד שהעיד בפנינו נחתם. ואין הלכה כר' יהודה:

פרק ב - משנה ב

נכתב ביום ונחתם ביום בלילה ונחתם כו': ידוע שהיום הולך אחר הלילה לפיכך נכתב ביום והעיד בו בלילה יהיה עדות שקר לפי שהוא משנה זמנו ור' שמעון מכשיר לפי שאין לזמן אצלנו בגט אשה תועלת מרובה לפי

שהעיקר אצלנו תקון זמן בגיטין אמנם הוא משום בת אחרותו שמא תזנה תחתיו והיא אשת איש ושמה יכתוב גט בלא זמן קבוע ויתן לה ותאמר לעדים שהעידו על הזנות כבר אני גרושה הייתי בזה הזמן וזה הגט בידי לפיכך אין בין היום והלילה שיתחדש כמו זה. ואין הלכה כרבי שמעון:

פרק ב - משנה ג

בכל כותבין בדיו בסם בסיקרא ובקומוס כו': דיו נקרא בערבי אלמידא"ר. סיקרא הוא טיט אדום ונקרא בערבי אלמגר"א. קומוס הוא מין עפר שמשחיר ונקרא בערבי אלזא"ב. קנקנתום הוא כמו כן מין מן העפר המשחיר. ואמרו נותן לה את הפרה לפי שאין מותר לחתוך הקרן אחר הכתיבה לפי שנא' (דברים כד) וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר כתיבה וקציצה ונתינה: ורבי יוסי דורש ספר ולא אוכלין ולא דבר שיש בו רוח חיים וחכמים אומרים מפני שאמר ספר בלתי ה"א הידיעה ולא אמר על הספר או בספר הנה התיר כל מה שאפשר הכתיבה בו. והלכה כחכמים:

פרק ב - משנה ד

אין כותבין במחובר לקרקע כו': כתבו במחובר לקרקע בתנאי שיניח מקום האיש ומקום האשה והזמן ויכתוב אלו השמות שיניח לשמה אחר שנתלש ונחתם ויתן לה והוא ענין מה שאמר חתמו ונתנו לה. ואין הלכה כר' יהודה בן בתירא בגיטין אבל שטרות בעלמא בעינן כתב שאינו יכול להזדייף וזיוף הוא השקרנות לפי שהנייר חלק וגלד הקלפים הוא הנקרא דפתרא אפשר להחליק ויניח העדים ויכתוב מה שירצה:

פרק ב - משנה ה

הכל כשרין לכתוב את הגט כו' : הכל כשרין להביא את הגט כו' : אין ספק שכבר נתבאר ממה שנקדם ששם גט נופל על כל שטר והשטרות כולם נקראין גיטין ותרגום ספר כריתות (שם) גט פיטורין אבל הן קוראין ברוב לגט האשה גט במלה מוחלטת ואין בכאן דבר שיפול בו ספק לפי שעצם הענין יורה לך אי זה הדבר הוא בגט אשה או בזולתו. ומה שאמר בכאן בגט אשה שהוא כשר שיכתבנו מי שאין לו דעת בתנאי שיהא גדול עומד על גביו ויכתוב הטופס בלבד ויכתוב ג"כ בן דעת תורף הגט והוא שם האיש ושם האשה והזמן והרי את מותרת לכל אדם ולא יכתוב עובד כוכבים לכתחלה טופס הגט ואפי' גדול עומד על גביו לפי שהוא אדעתא דנפשיה כותב ושמא יכתוב התורף ומתנאי הגט בעינן כתיבה לשמה כמו שיתבאר בזאת המסכת וכמו כן עבד אינו כשר להבאת הגט לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין ואינו כשר לעבד גם כן שיכתוב גט לכתחלה ואם כתב עובד כוכבים או עבד טופס הגט אחר שכתב ישראל הכשר תורף הגט הרי זה גט כשר לפי שאמנם אנו חוששין לשמה בתורף בלבד. מה שאמר סומא לא יביא הגט כשהוא שליח להולכה בחוצה לארץ לפי שהוא אינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואחר שזכרנו זה הענין נשלימהו. ודע ששלוחי הגט על שלשה דרכים אחד מהם שיביא הגט ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם וזה אמנם יהיה שליח להולכה. והשני שיתן לו הבעל גט כתוב ויאמר לו הולך גט זה לאשתי או ששלחתו האשה שיביא לה גטה ונתן הבעל גט כתוב ויאמר לו הולכהו אצלה הענין כולו אחד וזה הגט ג"כ יתקיים בחותמיו וינתן לה ותתגרש בו אחר שנתקיים כמו שבארנו וזה השליח נקרא גם כן שליח להולכה. והשלישי שתמנה האשה שליח לקבל לה גיטה ותשים ידו כידה לפיכך כשהגיע הגט לידי נתגרשה וזה נקרא שליח קבלה ואינו נמנע מן הסומא אלא הדרך הראשון בלבד:

פרק ב - משנה ו

קבל הקטן והגדיל חרש ונתפקח כו' : אין ספק שאם בשעה שקבל הגט היה רואה ואחר כך נאבד הראות ואפילו שלא חזר שהוא יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואמנם אמר וחזר ונתפתח מפני שאמר וחזר ונשתפה שזה הכרחי ולכך אמר כל שתחילתו וסופו בדעת ולא אמר בכשרות וכל פסול לעדות בעבירה מן העבירות של תורה פסול להבאת הגט כשלא נתקיים בחותמיו ואין סומכין אפי' על מאמרו בפני נכתב ובפני נחתם אבל אם נתקיים הוא בחותמיו הרי הוא כשר:

פרק ב - משנה ז

אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה כו' : כבר בארנו בפי' חמש עשרה מיבמות (הלכה ג) מאיזה טעם אין נאמנות אלו הנשים כשהן אומרות מת בעלה והם נאמנות בגט ובגט חוצה לארץ דוקא שאם בא בעל וערער לא משגחינן בו לפי שנתבטל הסבה שמא נתכוונו לקלקול'. וזה שאמר שהאשה עצמה תאמר בפני נכתב ובפני נחתם אינו צריך זה אלא אם נתן לה הגט על תנאי ואמר לה על תנאי שתגרש בב"ד של פלוני ותאמר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם וזה הב"ד ימנה שליח ויתן לה הגט הרי היא נאמנת בסיפור זה התנאי ובמה שאומרת בפני נכתב ובפני נחתם אבל אם לא היה שם תנאי כל אשה שיוצא גט מתחת ידה בכ"מ הרי זו מגורשת ואפילו שאין מכירין עדי הגט ואין צריך שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם :

ג

פרק

פרק ג - משנה א

כל גט שנכתב שלא לשום אשה פסול כו' : מה שאמר סופרים מקרין לא שהיו קורין גט כשר אלא היו מלמדין נוסח הגט לתלמידים כדי שיזכרוהו והוא מה שאמרו בסופרים העשויין להתלמד. ומה שאמר יתר מכאן מבואר היטב לפי שהגט שכתב בתחלה לא נכתב לגירושין כלל ואמנם נכתב להתלמד כמו שזכרנו והשני נכתב לגירושין אבל לא לגרשה מזה האיש והשלישי נכתב לשם גירושין של זה אבל לא לגרש זאת האשה ואמרה תורה וכתב לה לשמה והגט הרביעי לא נעשתה כוונה אחת מהם ועם כל זה כולם פסולים ואין באלו הגיטין כולם אחד פוסל מן הכהונה חוץ מהאחרון והוא מה שאמר כתוב ואיזה שארצה מהן אגרש לפיכך אם נתן זה הגט לאחת מהן נפסלה מן הכהונה אף על פי שהגט פסול :

פרק ג - משנה ב

הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום כו': רבי יהודה יגזור טופס אטו תורף רוצה לומר חושש שיכתוב ג"כ כוונת השטר שאמר תנא קמא שיניח מקום עד שיכתוב בו שם הבעלים וכשעשה כן ר"ל שיכתוב תורף השטר ואינו יודע למי הוא עד שיזדמן שמות הנוסח למי שיזדמן הרי זה חספא בעלמא. ואמרו מפני התקנה אמרו מפני תקנה הסופר הקלו עליו והותר לו כתיבת טופסי הגיטין כדי שלא יבטל וצריך שיניח גם כן מקום הרי את מותרת לכל אדם. והלכה כרבי אליעזר.

פרק ג - משנה ג

המביא גט ואבד הימנו מצאו לאלתר כשר כו': המביא גט והניחו זקן או חולה כו': גלוסקמא וחפיסה אמתחות שמשימים בהם השטרות ופיי לאלתר (ירושלמי על אתר) מיד וזה כדי שלא יעבור אדם שם ואם יש לעדים בו סימן מובהק כגון שיאמרו נקב יש בו בצד אות פלוני וכל כיוצא בו כגון שהן אומרין שהם לא העידו לעולם בגט באלה שמות אלא זה בלבד נותנין אותו לה וכשר ואפיי לזמן מרובה וכל זה כשנאבד ממנו במקום שהשיירות מצויות שאנו אומרם שמא זה הגט שנמצא גט אחר הוא שנפל לאדם אחד אבל אם נאבד ממנו במקום שאין השיירות מצויות ה"ז כשר ואפיי שנמצא לאחר זמן. וזאת החטאת הנזכרת בכאן היא חטאת העוף או חטאת אשם שאינה צריכה סמיכה כמו שנבאר במקומו ולפיכך אפשר שתקרב זאת החטאת ובעלים אינם מצויין שם והעיקר אצלנו שחטאת שמתו בעליה תמות כמו שיתבאר בתחילת פרק רביעי ממסכת תמורה וכמו כן מן העיקרים שבידינו אין גט לאחר מיתה אבל אם נתברר מיתתו קודם שיגיע הגט לידה נפסל הגט ותשאר זקוקה ליבם:

פרק ג - משנה ד

שלשה דברים אמר ר"א בן פרטא לפני כו': ספינה המטרפת בים הוא שסוער עליה הים ורצה לשברה והמלחים אינם יכולים להנהיגה כפי רצונם לגודל הסער אבל העצים והכלים שלה נשארו. הספינה שאבדה

בים הוא שנשברו הכלים והעצים שלה ונאבד הכל ונשארה הספינה על פני המים להנהגת המים ולא נשאר עוגין ולא משוטות שיתנהגו בה וזה כולו
דבר
אמתי:

פרק ג - משנה ה

המביא גט בארץ ישראל וחלה הרי זה משלחו ביד כו': וכבר נתבאר בפרק ראשון (הלכה ג) שהמביא גט בא"י אין צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ולכך אפשר לו שישלח הגט ביד אחר ואין מותר זה אלא אם כן חלה:

פרק ג - משנה ו

המביא גט ממדינת הים וחלה עושה בית דין כו': וכמו כן יעשה שליח לשליח ואפי' אלף ובתנאי שימנה כל אחד מהם לחבירו בב"ד ובארץ ישראל אינו צריך לב"ד כמו שנקדם זכרו:

פרק ג - משנה ז

המלוה מעות את הכהן ואת הלוי כו': זאת ההפרשה לפי מה שאגיד וזה שהוא יפריש התרומה או מעשר ראשון או מעשר עני ויזכה בו לזה האיש ע"י אחר ואם היה מנהג זה הכהן או הלוי או העני שמקבל מזה הישראל ואינו נותן גם כן לזולתו הנה כל שהוא אצל זה הישראל מהמתנות כאילו הגיעו לזה הכהן או הלוי או העני ואינו צריך זכוי ע"י אחר אפי' יחשבם בדמיהם וינכה ממה שנתן לו * (עד דמיהם וינכה ממה שנתן לו) עד שיוציא ממה שיש לו עליו לפיכך אם מת צריך ליטול רשות מן היורשין שירשו ממנו הקרקע והגיע עליהם שעבוד החוב לפי שהם אולי לא ירצו בזה אלא יפרעו מה שעל אביהם מן החוב אחר שיתברר ויקחו מתנותיהם אח"כ ואמנם מעשר ראשון כבר בארנו בפ"ט מיבמות (הלכה ד) שהוא

מותר לזרים לפיכך כשלקח זה הישראל החלק מן המעשר ראשון או מעשר עני הי"ז יאכלו אבל התרומה שהיא חלק הכהן הנה יש לישראל בה הנאה שהוא יכול ליתן אותו לכהן מקרוביו או ימכרנה לכהנים ויכול לעשות כן לפי שהוא קנאה מן הכהן באלו הדמים שהלווהו:

פרק ג - משנה ח

המניח פירות להיות מפריש עליהן כו': מה שאמר מעת לעת ר"ל מן השעה שבקש אותם ומצאם שנאבדו עשרים ודי' שעות למפרע לפיכך כל מה שהפריש באלו הארבע ועשרים שעות הרי הוא טבל וצריך שיפריש תרומה ומעשרות פעם שנית לפי שהם בחזקת אבודים וכל מה שהפריש קודם לכן הרי הוא מתוקן לפי שהם בחזקת קיימים בזה הזמן ופסק ההלכה שכל מה שהפריש אינו מתוקן לפי שהוא ספק. ור' יהודה סובר שבדקין היין באלו השלשה זמנים לפי שבהם יפסד בקצת ולכך יבדוק אותו אולי יחמץ ונמצא שהפריש חומץ על יין. והלכה כרבי יהודה:

ד

פרק

פרק ד - משנה א

השולח גט לאשתו והגיע בשליח כו': זה השליח אמנם הוא שליח הולכה ולכך יבטל עד שיגיע גט לידה שכל זמן שהגיע הגט לידה אינו יכול לבטלו ואפי' נתנו באונס כמו שנבאר ענין האונס בגט ומה שאמר שקדם אצל אשתו לפי שאנו יכולין לומר לצעורה קא מכוון ולכך למדנו שהוא פסול אבל שליח קבלה הרי הוא מבואר שכל זמן שהגיע הגט לידו אין יכול לבטלו לפי שידו כידה ודע אם נתן אדם לאשתו גט על זמן או גט על תנאי והגיע לידה אם אמר לה כשיגמר תנאי פלוני או כשיגיע זמן פלוני הרי את מגורשת מעכשיו אינו יכול לבטלו אחר שהגיע הגט לידה ואם לא אמר מעכשיו יכול לבטלו ואפי' שהוא בידה אחר שנשאר לו בו שום סרך והוא

פרק ד - משנה ב

בראשונה היה עושה ב"ד במקום אחר כו': בראשונה היה משנה שמו ושמה שם עירו כו': תקון העולם שהוא כשמסר עליו מודעא בב"ד או שבטלו אחר שנכתב ואפי' בפני ב' [און] אם שינה שמו או שמה תנשא והיא לא תדע שהגט בטל ונמצאו הבנים ממזרים לפי שהיא נשארה אשת איש לפיכך מי שמבטל גט היו מלקין אותו מלקות מטעם *תקנת רבן גמליאל שאמר לא יהיו עושין כן וכמו כן אמרו רב מנגיד מאן דמבטל גיטא ומאן דמסר מודעא אגיטא וזה שאמר שהוא כששינה שמו ושמה וכתב כל שם שיש לו שזה כשר לא יתקיים זה אלא א"כ היה לו לאדם שתי שמות שנודע בשניהן או כשכתב אחד מן השמות ובתנאי שיכתוב המפורסם מהם ואמר וכל שם שיש לי יהיה הגט כשר וכמו כן האשה אבל אם היה שמו על דרך משל יצחק וכתב בגט אני אברהם וכל שם שיש לי הרי הגט בטל

ודע זה:

פרק ד - משנה ג

אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים כו': נמנעו ב"ד מלהשביע את האלמנה לפי שהם ראו שהיא מקילה בשבועות ותשבע על שקר וכשהיו מגבין אותה כתובה תקן רשב"ג שיהיו מתנין עליה היתומים באיזה מן שירצו מין הנדרים כגון שיאמרו לה אמרי כל פירות שבעולם אסורים עלי אם קבלתי מזאת הכתובה שום דבר תעשה ממונדך כולו קרבן אם קבלת שום דבר וכל הדומה לזה וכבר נתבארו הנדרים כולם ודיניהם במס' נדרים. ופסק ההלכה שאלמנה משביעין אותה היתומים שלא בב"ד או נודרת להם כל מה שירצו בב"ד כמו שהתקין רשב"ג ולהם הבחירה באי זו משני הדרכים שירצו ולפיכך אם נשאת האשה קודם שתשבע אבדה כתובתה לפי שיאמרו היתומים אנו אין רצוננו להשביעה אבל רצוננו להדירה בב"ד ואין תועלת בהיותה נודרת והיא בעולת בעל לפי שהבעל יפר לה כמו שנתבאר בפ' עשירי מנדרים (הלכה ה) והוא מה שאמר נשאת אין מדירין אותה לפי שמפר לה בעל לפיכך אם נתגרשה או מת בעלה גובה כתובתה אחר השבועה או הנדר וראיתי תשובה לרבינו האי ז"ל שאמר תשבע ותטול והוא הנכון כדי שיגיעו הזכויות לבעליהן וכמו כן העדים

חותמין על הגט ואע"פ שאין תועלת בעדים שהן בגוף הגט ואמנם היא מתגרשת בעדים שהיא מקבלת הגט בפניהם והוא מה שאמרו עדי מסירה כרתי אבל אנו חוששין שמא ימות אחד מן העדים שנתן הגט בפניהם ונמצא הגט בידה חספא בעלמא אחר שאין בו עדים לפיכך חותמין בו וכבר בארנו הפרוזבול בפי עשירי ממסכתא שביעית (מהלכה ג עד הלכה ח):

פרק ד - משנה ד

עבד שנשבה ופדאוהו אם לשום עבד כו': עבד שעשאו רבו אפותיקי לאחרים כו': מה שאמר אמנם הוא לאחר יאוש רבו ראשון לפיכך אם פדאו מי שפדאו לשם עבד ישתעבד בו לפי שרבו הראשון כבר נתייאש ממנו ואם פדאו לשם בני חורין לא ישתעבד בו אפי' רבו ראשון לפי שנתייאש ממנו ואנחנו נבאר יאוש בעלים בפי אחרון מקמא (הלכה א) ופרק ב' ממציעא (הלכה ה). רשב"ג אומר ישתעבד בו השני באי זה ענין שיהיה ואפי' פדאוהו לשם בן חורין כדי שלא יהא כל עבד מפיל עצמו בגייסות ומפקיע עצמו מיד רבו. ואפותיקי מלה מורכבת פה תקנה ר"ל שאמר לבעל חובו אתה לא תגבה ממונך לעולם אלא מזה ואין לך שום דבר בכל מה שברשותי אלא בזה לפיכך כשמת (הוא) * [העבד] או נאבד אבד ממונו ואם שחררו חייב הדין ודרך המשפט שיאבד הממון ולא יהיה חייב העבד שום דבר לפי שהעיקר בידינו חמץ הקדש ושחרור מפקיעין מידי שעבוד אבל מפני תקון העולם שמא ימצאנו בעל חובו ויאמר לו עבדי אתה כופים את רבו שני שיש לו החוב שישחרר אותו כמו ששחרר אותו הראשון וכותב שטר עליו בשויו לא במה שיש לו עליו מן החוב ואם היה החוב יותר מדמיו זה ענין מה שאמר כותב שטר על דמיו רשב"ג א שהמשחרר הוא שיכתוב החוב עליו לפי שהוא הזיק שעבודו של חבירו ויהיה פיי דבריו אין כותבין שטר אלא על המשחרר לפי שהוא גורם לאבוד הממון ואחר שהעיקר אצלנו דיינינן דיני דגרמי יהיה בזה המאמר

האחרון	הלכה	כרשב"ג:
--------	------	---------

פרק ד - משנה ה

מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו כו': אם היה עבד של שני שותפין ושחררו אחד מהם חזר חציו עבד וחציו בן חורין וכמו כן היו לו

אלף בעלים ושחררו אחד מהם כופין את השאר וכמו כן אפי' היה לו אדון אחד וקבל ממנו קצת דמיו ושחרר קצתו באלו הדמים שקבל חזר ג"כ חציו עבד וחציו בן חורין אבל אם שחררו רבו חציו בשטר ה"ז אינו כלום לפי שהעיקר אצלנו המשחרר חצי עבדו לא קנה וזהו בשטר ובתחלת קידושין אבאר איך תתקיים השחרור בשטר ואיך תתקיים בכסף:

פרק ד - משנה ו

המוכר עבדו לעובד כוכבים או לחוצה לארץ כו': אין פודין השבויין יתר על כדי דמיהן כו': ואין לוקחין ספרים תפלין ומזוזות כו': אם היו פודין אותם יותר מכדי דמיהם ישתדלו העובדי כוכבים שישבו אותם ואם היינו מבריחים אותם מאדוניהם ג"כ הנשארים הם יאסרו אותם בכבלי ברזל ויוסיפו להם בענויים ואם היה שבוי אחד לדעת רבן שמעון בן גמליאל הנזכר מותר לנו להבריחו לפי שאין עמו שבוי שני שנפחד עליו מן הענוי ושיאסר בברזל ולדעת חכמים שאומרים מפני תקון העולם אינו מותר כדי שלא יאסרו שבויים אחרים והלכה כחכמים:

פרק ד - משנה ז

המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר כו': מי שגרש את אשתו מטעם חשדא שחושד אותה בדבר עבירה או מטעם שהיא נודרת הרבה אינו מותר שיחזירנה אלא נאמר לו מיד שרוצה לגרשה מפני אחד מאלו הטעמים הוי יודע שאתה מזה הטעם מגרש אותה ותדע שלא תחזירנה לעולם ולא תהיה מותרת לך לעולם אחר אלו הגירושין עד שיסור כוונתו ממנה ויגרשנה גרושין גמורין לפי שאנו חוששין שמא ישאר לו בה שום תוחלת שמא תנשא לאחר ולא יראה לו זה הטעם שנתגרשה עליו ויאמר בעל הראשון אילו הייתי יודע שהענין היה כן והיא לא תתנהג בכך לא הייתי מגרשה ונמצא הגט בטל ובניה ממזרים ולפיכך אומרים לו הוי יודע שהמוציא את אשתו משום נדר או משום שם רע אינו מחזירה לעולם. ור' יהודה אומר אמנם זה הדין כשנדרה נדר שידעו בו רבים לא פחות מעשרה וכשנתפרסם אצל עשרה או יותר שהיא פרוצה בנדרים אז לא יחזיר ור"מ אומר אם היה הנדר שנדרה היא עצמה צריכה חקירת חכם לא יחזיר לפי שנחוש שמא יגרשנה ותנשא לאחר ואח"כ ישאל הבעל הראשון לחכם ויאמר לו שזה הנדר יש לו היתר ויאמר אילו ידעתי שיש

התרה לא הייתי מגרשה אלא הייתי מביאה לב"ד ויתירו לה לפי שר' מאיר סובר אין אדם מקפיד על בזוי אשתו בב"ד ונמצא הגט בטל לפיכך מודיעין לו שלא יחזיר ור' אליעזר אומר אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד והדעת היה נותן שהוא יחזיר אם היה צריך חקירת חכם לפי שאנו אומרים שמא יאמר אם הייתי יודע שיש לנדר היתר אצל ב"ד (כלום) הייתי מביאה לב"ד ויתירו לה לפי שהוא סובר אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד ואין אסור עליו שיחזיר כשנדרה נדר ושצריך חקירת חכם אלא מפני נדר שאין צריך חקירת חכם שאפשר לו לומר אחר שנשאת לאחר ולא נשמע עליה שהיא פרוצה בנדרים אילו ידעתי שהוא כן לא הייתי מגרשה לפי שאני הייתי מפר הנדר שנדרה בעודה אצלי לפי שאינו צריך חקירת חכם והלכה כתנא קמא שאמר לא יחזיר על איזה צד שיהיה הנדר מפני תקון העולם רצה לומר לא יבטל הגט למפרע כמו שבארנו. ואח"כ כלל במשנה מאמר אחר וכאילו אמר בד"א כשנדרה היא אבל נדר הוא יחזיר כלומר אם נדר שעל כל פנים יגרש את אשתו ולא תהיה בינו ובינה נשואין לעולם וגרשה מטעם הנדר אם רצה להתיר הנדר ויחזירנה הרי זה מותר ועל זה הדין הביא ראיה ר' יוסי מעשה בצידן. ומה שאמר על זה המאמר האחרון מפני תיקון העולם ר"ל אין במניעת החזרה תיקון העולם ולפיכך יחזיר והוא ענין מה שאמרו אין בזה מפני תיקון העולם והלכה כר' יוסי:

פרק ד - משנה ח

המוציא את אשתו משום אילונית כו': כבר בארנו בסוף פרק אחד עשר מכתובות שהאילונית אין לה כתובה לפיכך כשהוציאה משום אילונית תצא בלא כתובה ואם היה לה ולד הרי זה איגלאי מילתא למפרע שהיא אינה אילונית ואם תחזור על בעלה הראשון לתבוע כתובתה אומרים לה שתיקותיך יפה לך מדבוריך לפי שהוא יאמר אילו ידעתי שהיא תלד לא הייתי מגרשה ונמצא הגט בטל ובניה ממזרים ומה שאמר בכאן וחכ"א יחזיר כבר בארו בגמרא ואמרו מאן חכמים ר"מ שמצריך תנאי כפול כמו שיתבאר אח"כ לפיכך כ"ז שלא יאמר לה הריני מגרשיך מפני שאת אילונית ואילו לא היית אילונית לא הייתי מגרשיך לא חיישינן לקלקולה. והלכה כר' יוסי:

פרק ד - משנה ט

המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים כו': המוכר שדהו לעובד כוכבים וחזר ולקח ממנו כו': ובתנאי שימכור את עצמו ג' פעמים ואז לא יפדה בפעם שלישית אא"כ חוששין עליו שמא יהרג. וכבר בארנו במקומות [א] מסדר זרעים שהעיקר אצלנו אין קנין לעובדי כוכבים בארץ להפקיע מן המעשרות לפיכך לקח מן העובד כוכבים יביא מן התורה וכשראו חכמים שהיו מתייקרין [ב] בלקיחתם מן העובדי כוכבים התקינו שהלוקח מן העובד כוכבים [לא] יביא בכורים כדי שיתבאר לו שירדה מקדושתה ולא יתאוו לקנות מהם וכשראו ג"כ שזה גורם שתשאר בידי עובדי כוכבים ותשתקע בידם התקינו שהלוקח מהם יביא כדי שידע שאין קנין לעובדי כוכבים בא"י קנין גמור ולכך ישתדל בפדיית זה הקרקע מידו לפי שהוא עומד בקדושתה ובמתנות ידועות:

ה

פרק

פרק ה - משנה א

הניזקין שמין להן בעידית ובעל חוב כו': עידית מעולה שבקרקעות והמיטב שבהן וזיבורית הפחות והרע שבהם ורחמנא אמר (שמות כב) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם ונפל המחלוקת בזאת הכוונה למי הוא חוזר אם על הניזק או על המזיק ואפי' למ"ד מיטב שדהו של ניזק מפני תקון העולם יקח הניזק שיעור נזקו במעולה מה שנמצא אצל המזיק כדי שלא תתרבה הנזק והתגבורת בין דיני אדם ודין בעל חוב מן התורה שיגבה מן הזיבורית לפי שנאמר (דברים כב) בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו ואין אדם מוציא מביתו לרצונו אלא הפחות ממה שנמצא אצלו ופחות שבתועלת אבל אמרנו בבינונית כדי שלא תנעול דלת בפני לוי והעמדנו באשה בזיבורית על עיקר של ב"ח לפי שאין לנו לומר שמא אם אומרים לה שתגבה כתובתה מן הזיבורית לא תנשא לפי שהיא חפצה בנישואין יותר מהאיש הנושא אותה ואין שם נעילת דלת. ואין הלכה כר"מ:

פרק ה - משנה ב

אין נפרעין מנכסים משועבדים כו': דמיון כגון שהזיק ראובן לשמעון ונתחייב ואח"כ מכר ראובן עידית שלו ונשאר לו זיבורית יקח שמעון שיעור הנזק מן הזיבורית המצויה אצלו ואינו יכול לומר זכיתי בעידית וכבר מכרת אותה אחר שהיה לי בה זכות לכך אוציאנה מיד הלוקח לפי שאין עושים כן אלא כשלא נמצאו אצל ראובן כלום שיכול לגבות ממנו:

פרק ה - משנה ג

אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות כו': כשגזל ראובן קרקע משמעון והיתה מלאה פירות ואכל ראובן הפירות והפסיד הקרקע כגון שחפרה (והפילה) [והפסידה] כשיבא שמעון לגבות מראובן הפירות שאכל ומה שהפסיד הקרקע הרי הוא גובה מה שהפסיד הקרקע מנכסי ראובן ואפילו ממשעבדי וגובה את הפירות מנכסים בני חורין וזה ענין שאמר ולא לאכילת פירות. וכמו כן אם הלוח ראובן לשמעון מאה דינרין ואחר שנתחייב שמעון בזה החוב לראובן מכרה שמעון ללוי נ' דינרין על דרך משל עד שהשביחה וחזרה ששוקה ק' דינרין מצד השבח אח"כ בא ראובן וטרף מלוי זה הקרקע בשביל המאה דינרין שיש לו אצל שמעון חמשה ושבעים דינרין לפי שהדין אצלנו בעל חוב גובה חצי שבח וחזר לוי על אותן חמשה ושבעים דינרין ותובע אותן לפי מה שהוציא ממנו חמשה ושבעים דינרין הדין שיגבה חמשים דינרים משמעון ואפילו ממשעבדי והן החמשים שלקח בהן עיקר הקרקע לפי שאם לא ימצא שום דבר אצל שמעון היו מוציאים מיד הלוקח שלקח משמעון אחרי שלקחו ר"ל אחר שלקח לוי וכמו כן הדין אצלנו שיגבה החמשה ועשרים ג"כ אבל מנכסים בני חורין ואם לא נמצא אצלו כלום ישאר על שמעון כשאר החובות כולם וזה ענין לשבח הקרקעות ואמרו למזון האשה והבנות מבואר וכבר נתבאר בכתובות וזה כולן מפני תקון העולם שאין מוציאין מיד הלוקח אלא בדבר מפורסם חזק בחיוב וכמו כן אם אמר בעל המציאה שנאבד ממנו יותר מזה לא ישבע מי שמצאה שלא מצא אלא זה לפי שאם היו דנין בכך כל מי שימצא מציאה יניחנה ולא יאספנה ולא יחזירנה לחברו או יקחנה לעצמו:

פרק ה - משנה ד

יתומים שסמכו אצל בעל הבית כו': המטמא והמדמע והמנסך בשוגג פטור כו': אבא שאול אומר שבני אדם כולם משתדלין שימנו אותם ב"ד כדי שיתפרסם נאמנותם אצל בני אדם ואילו אתה מחייב אותם שבועה לא יהיו נמנעין מפני כך אבל האפוטרופוס שמינהו אבי יתומים אם אתה מחייב אותם שבועה ר"ל שמשביעין אותם היתומים בטענת שמא לעולם אין מקבלים אפוטרופסות ויפסידו היתומים ולכך בטלו ממנו השבועה מפני תקון העולם. ומה שאמר המנסך אפשר זה על א' מב' דרכים. א' מהם שיערב יין נסך ביין של חברו שהכל אסור כמו שיתבאר במס' ע"ז בפרק האחרון (הלכה ח) והדרך השני שינסכהו לעבודת כוכבים וידע שהיין אסור בזה הניסוך כשיהיה מזיק בנזק ולא ידע שהוא חייב סקילה כשמנסך אותו לעבודת כוכבים לפי שאם היה יודע ג"כ שהוא חייב סקילה לא היה חייב תשלומים לפי שעיקר אצלנו אין אדם מת ומשלם כמו שביארנו בפרק ג' מכתובות (הלכה א). וכהנים שפגלו במקדש הוא שיפסיד הכהן הכוונה בשעה שמתעסק בשחיטת הקרבן או זריקת דמו או הדומה להם ויחשב בו שיאכל ממנו או שיקרב אותו חוץ לזמנו וזה הזבח נפסד על הבעלים ויתבארו אלו הענינים בפ"ב במס' זבחים (הלכה ג) והדין היה מחייב שיהיו אלו כולם פטורים בין בשוגג בין במזיד לפי שהיזק שאינו ניכר לאו שמיא היזק ואמנם אמרנו מזיד חייב כדי שלא יהא כל אחד הולך ומטמא טהרותיו של חברו. והלכה כאבא שאול. ומן המבואר באמרו בכאן חייבין רוצה לומר חייב בתשלום מה שפגלו:

פרק ה - משנה ה

העיד רבי יוחנן בן גודגדא על החרשת כו': מריש קורה. ועל זה הדין תעשה היקש בכל דבר גזול כשעשה בו הגזולן מעשה שאי אפשר להסירו אלא בהפסד מרובה הרי הוא נותן דמי זה הדבר שגזל בלבד ואמנם נעשה זה מפני תקנת השבים כדי שלא תקשה דרך התשובה על בעל העבירה. ואלו העדיות כולם הלכה:

פרק ה - משנה ו

לא היה סיקריקון ביהודה בהרוגי מלחמה כו': סיקריקון אלם ואנס לוקח שדות מיד בעליהן בלא דמים כדי שלא יהרגם ונתחדש זה החידוש משעי הרוגי המלחמה והיה זה הזמן ידוע אצלם באותה שעה. ובעל הבית הוא בעל הקרקע הראשון כשגזלה ממנו הסיקריקון וכבר בארנו בסוף פרק עשירי מכתובות שקנין האשה. והודאתה במה שמכר בעלה אינו מועיל לפי שהיא יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי ויכולה להוציא מיד הלוקח כשתגבה הכתובה. ומה שאמר נותן לבעלים רביע כגון שלקח מהסיקריקון שדה בשלשים דינרין הוא נותן לבעל הבית עשרה דינרין לפי שאנו אומדים דמי הקרקע ארבעים דינרין ויותר והרוב שהסיקריקון עושה ממנה זול אע"פ שהיתה אצלו בלא דמים הוא זה השיעור והוא ענין מה שאמרו רביע בקרקע שהוא שלישי במעות ואין ספק במה שאמר רבי שהיה המעשה כשהיה שם סיקריקון:

פרק ה - משנה ז

חרש רומז ונרמז ובן בתירא אומר כו': רמיזה ר"ל אי זה שירמוז ובן בתירא אומר שמקחו וממכרו במטלטלין אינו כלום עד שיקבל הדבר ויהיה ברשותו ויתן ג"כ למי שהוא מוכר ולא תספיק לו הרמיזה בלבד. והפעוטות הנערים קטנים מבן שש ובן שבע אם היה להם חריפות או מבן שמנה ובן ט' ובן י' לפי שיעור חריפתם וזה העיון תלוי בדיין. ואין הלכה כבן בתירא:

פרק ה - משנה ח

ואלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כו': דע שזה הדבר המפורסם בכל המקומות שיהיה הכהן קורא בבהכ"נ ראשון בין שיהיה ת"ח או ע"ה הנה הוא דבר שאין לו שורש בתורה כלל ולא נזכר זה בש"ס ולא היא זאת הכוונה הנרמזת אליה בזאת ההלכה ואני נפלא הפלא מפלא מערי הגלות שנוהגים בזה המנהג אחר היותם בריאים מחולאי המנהגות ומדעות האחרונים ודרכיהם ואין אצלם אלא ענינים נאותים ללשון הש"ס ואיני יודע מאיזה מקום בא להם זה ההפסד ואמנם צורת הענין

לפי מה שבא לנו בקבלה כמו שאגיד וזה שהכהן קודם ללוי ולישראל לפי שנאמר (ויקרא כא) וקדשתו כי את לחם אלהיך וגוי ובא בקבלה בכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון וזה כולו בשאין שם חכם גדול ממנו כגון שיהיה שם כהן ולויים ישראלים והיו כולם מדרגה אחת בחכמה ולא יהיו קצתם יותר חכמים מקצתם אז תחזור הקדמת היחס כהן קודם ואחריו לוי ואחריו ישראל ויתבאר לך זה הלשון בפי אחרון מהוריות (והלכה ח) באמרו בזמן שכולם שוים אבל אם היה ממזר ת"ח וכהן גדול עם הארץ ממזר ת"ח קודם בכל ענין מבואר בש"ס (מגילה כב). שאחד מן החכמים קרא ראשון בשבת בספר תורה ורב אמי ורב אסי גדולים מכהני ארץ ישראל היו מצויין שם ולפי שהיה יותר חכם מהם וכך אמרו רב קרא בכהני ר"ל קרא ראשון כמו הכהן ולפי שהיה יותר חכם מן הכהנים המצויים שם וזה אין מחלוקת בו ומן העיקרים גם כן כשהכהן כשהוא ראוי שיקרא ראשון אם התיר לישראל שהוא כמותו או פחות ממנו שיעלה ויקרא הרשות בידו אבל אסרו חכמים זה מפני דרכי שלום לפי שיתחדש מזה המחלוקת שמא יאמר ישראל אחר מפני מה התיר לזה שיעלה ראשון ולא התיר לי אחר שהדבר תלוי בו לכך אנו אומרים שיקרא הוא עצמו לא שיתיר לזולתו ולזאת הכוונה רמז בזאת ההלכה באמרו כהן קורא ראשון וכן באר הגמרא. ואם היה המנהג שהיו מניחים העירוב בבית מבתי החצר אמר שלא ישנה לעולם אלא בזה הבית שהיו נותנין בו בתחלה להניח אותו לפי שיש להם בזה הנאה שהבית שמניחין בו העירוב אינו צריך ליתן את הפת כמו שנתבאר שם. ומה שאמר גזל גמור ר"ל גזל מדרבנן גמור וההפרש שיש באמרו גזל מפני דרכי שלום ובאמרו גזל גמור הוא שהגזל גמור יוצא בדיינין ויוסיף חומש ואע"פ שהוא מדרבנן לפי סברתו וגזל מדרכי שלום אין בו שום דבר מכל זה. ואין הלכה כרבי יוסי:

פרק ה - משנה ט

משאלת אשה לחבירתה החשודה כו' : כבר נקדם לנו פירוש זאת ההלכה אות באות בסוף פ' חמישי משביעית אבל אני אזכיר ג"כ פירושה בכאן מותר לה לתת מה שנזכר לחבירתה החשודה על השביעית לפי שהם כלים שאינן מיוחדין לעבירה שאנו יכולין לומר אפשר שתשאלה הנפה לתקן בו או להכין בו הדבר הראוי להרקדה והרחים לטחון בהם הסממנין והתנור להלבין בו המטווה לפיכך אם פירשה ואמרה לה תני לי הנפה להניף בו הקמח או תנור לאפות בו פת אינה משאלת לה ומה שאמר אשת חבר משאלת לאשת עם הארץ וכו' אין בזה הענין שום דבר משביעית אמנם הוא מותר לעולם לפי שהעיקר אצלנו רוב עמי הארץ מעשרין הן לפיכך בוררת וטוחנת ומרקדת עמה ומה שאמר משתטיל מים לעיסה לא

תגע אצלה הוא דבר מענין הטומאה וטהרה וזה שעם הארץ אשתו ובניו בחזקת טומאה כמו שיתבאר במקומו במס' טהרות והעיקר אצלנו ג"כ שהאוכלין אינן מקבלים טומאה אלא אחר הכשר באחד משבעה משקין כמו שנתבאר במס' מכשירין (פ"ו הל"ד) ולאילו העקרים כולם מחוייבת להפריש ממנו משתטיל מים על הקמח שאז יקבל טומאה ויהיה עובר עבירה שמטמא התרומה ואפי' על העיקר האחרון שהוא מותר לגרום טומאה לחולין שבא"י לפי שבזאת העיסה חיוב תרומה והיא הקדש ודע זה. עוד אמר שכל מה שזכרנו מהיתר השאילה ואפילו על דרך הספק ומעוט הסיוע אמנם הוא מפני דרכי שלום. ומחזיקין ידי עובדי כוכבים בשביעית בדבור בלבד כגון שיראה אותו עובד אדמה שיכול לומר לו יהא אלהים בעזרך או יצליח מעשיך וכל כיוצא בזה. שואלים בשלומן של עובדי כוכבים ואפילו ביום חגם:

ו

פרק

פרק ו - משנה א

האומר התקבל גט זה לאשתי כו': כבר נקדם לנו בפ"ב (הלכה ה) ששליח קבלה כשהגיע הגט לידו הרי הוא כאילו הגיע לידה לפי שהוא מורשה. והלכה כרשב"ג שאמר טול לי לשון קבלה הוא:

פרק ו - משנה ב

נערה המאורסה היא ואביה מקבלין כו': וקרע אינו מתנאים שיקרע על כל פנים ואמנם ר"ל שאם קרעו שיעידו על כך. ונערה המאורסה כבר בארנו משפטיה בפ' עשירי מנדריים. ומה שאמר היא ואביה רוצה לומר או היא או אביה. ומי שהיא יכולה לשמור גיטה הרי היא ג"כ תקבל גיטה אחר מיתת אביה והיותה יכולה לשמור גיטה היא שתהיה מבחנת בין

גיטה לדבר אחר. ואין הלכה כר' יהודה:

פרק ו - משנה ג

קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט כו' : אין הלכה כר' אליעזר מטעם שהיא לא עשתה אותו שליח אלא לקבל לה גיטה במקום פלוני וכל זמן שעבר נתבטל השליחות וכבר נתבאר לך הכוונה שאם היה דעת הבעל להתנות שיתן לה הגט במקום פלוני ולא קיים התנאי בטל הגט ואם אמר הרי היא במקום פלוני אמנם רצה להודיעו באיזה מקום היא בלבד ולא ליחד מקום לתת באותו מקום ולא במקום אחר לפיכך בכל מקום שנתנו לה

כשר:

פרק ו - משנה ד

הבא לי גיטי אוכלת בתרומה כו' : ואין הלכה כרבי אליעזר:

פרק ו - משנה ה

האומר כתבו גט ותנו לאשתי גרשנה כו' : בראשונה היו אומרים היוצא בקולר כו' : היוצא בקולר מי שיוצא מבית הסוהר לידון מאת המלך. ומפרש המפרש בים ויוצא בשיירא היוצא בדרך ללכת במדבר עם השיירא ודי לאלו באמרם כתבו בלבד ואע"פ שלא אמרו ותנו לפי שהענין מחייב שהוא ג"כ רצה שיתנו לה גט ושיגרשנה מרשותו. והלי כר"ש שזורי:

פרק ו - משנה ו

מי שהיה מושלך לבור ואמר כו' : הבריא שאמר כתבו גט לאשתי כו' : רצה לשחק בה כשלא היה שם ענין מורה על כוונתו כמו שסיפר בזה המעשה. והלכה כרבן כרבן שמעון בן גמליאל:

פרק ו - משנה ז

אמר לשנים תנו גט לאשתי או לשלשה כו' : אינו מן הנמנע שבית דין הגדול לא יהיו בקיאים בכתיבה לפי שהתנאי בב"ד שיהיו חכמים לא שיהיו סופרים ואמרו אחד כותב וכולן חותמין לפי שהתנה בזה והצריך למגרש שיאמר כמו שסדרו שהוא כשאמר לרבים כתבו יבאר ויאמר כל אחד מכם בפני עצמו ואם אמר לרבים חתמו יבאר ויאמר כל שנים מכם אי זה שנים מכם שיהיו ואם אמר לרבים הוליכו גט לאשתי יבאר ויאמר אחד מכם איזה שיהיה והוא ענין מה שאמרו כתבו כל חד מנכון חתומו כל תרי מנכון אובילו כל חד מנכון וכ"ז שלא יבאר כולם חותמין כמו שזכר אמנם שנים משום עדים והשאר משום תנאי ולכך אין אנו קפדין בשאר היותן פסולין או קרובין או שנתאחר עדותן זמן מרובה לפי שהם תנאי לעדים ומזה הטעם אנו אומרים שעדי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה שאנו חוששין שיאמר כולכם ויעידו מקצתם ותחשוב האשה שהוא גט כשר אחר שיש בו שני עדים ומתנאיו שיעידו כולם כמו שזכר. והל' כר' יוסי:

ז

פרק

פרק ז - משנה א

מי שאחזו קורדייקוס ואמר כתבו גט כו': קורדייקוס חולי מתחדש ממלוי חדרי המוח ומתבלבל הדעת מפני כך והוא מין ממיני חולי הנופל. ואמרו אין דבריו האחרונים כלום ר"ל שאין אנו צריכין לשאול אותו פעם שניה אחר שיצא מחוליו אם יעמוד על דבריו או לא ואמנם לא יכתוב הגט עד שיקל מעליו חליו זה. והרכין בראשו ר"ל שירמז בראשו רמיזה תורה תשובה נכונה לשאלה ויפלוג בה בכל צדדי הנסיון בכל מה שאפשר:

פרק ז - משנה ב

אמרו לו נכתוב גט לאשתך ואמר להן כתובו כו': אמרו לו אינו ר"ל למי שאחזו קורדייקוס אלא לאיזה אדם שיזדמן וכמו כן אילו אמרו לו נכתוב גט ואמר להם תנו לה הגט בטל עד שיאמר הוא בעצמו כתבו וחתמו ותנו לה:

פרק ז - משנה ג

זה גטיך אם מתי זה גיטיך אם מתי מחולי זה כו': שיעור זאת המשנה לפי מה שאגיד בריא שאמר לאשתו זה גיטיך אם מתי או חולה שאמר זה גיטיך אם מתי מחולי זה לא אמר כלום לפי שהעיקר אצלנו אין גט לאחר מיתה ומה שאמר אם מתי משמעותו לאחר מיתה אלא אם באר ואמר מעכשיו או מהיום אבל אם אמר מהיום ולאחר מיתה הוא ספק אם על מה שאמר מהיום היה דעתו והוא גט כשר וכשאמר לאחר מיתה הוי תנאה או חזר בו ועל מה שאמר לאחר מיתה היי דעתו והוי גט בטל [כמו שאמרנו] שאין גט לאחר מיתה לפיכך חולצת ולא מתייבמת לפי מה שנתבאר בפ"ג מיבמות (הל"י) וכולן שהיו להן קדושין או גירושין בספק חולצות ולא מתייבמות:

פרק ז - משנה ד

לא תתייחד עמו אלא בפני עדים כו': ממה שראוי שתדע שכל הנותן גט על תנאי או גט על זמן אינו מותר לו להתייחד עמה כל אותו הזמן אלא שיהיה פרוש ממנה משעת כתיבת הגט וכל זמן שהעידו שני עדים שנתייחד עמה הגט בטל ודיני מגורשת ושאינה מגורשת רבים מהם שהוא חייב במזונותיה ואינו מפר נדריה ואינו מטמא לה כמו המגורשת. ופסק ההלכה בזאת שהיא מגורשת לכל הדבר ובלבד שימות לפיכך מי שבא עליה באלו הימים בעילתו תלויה אם מת הבעל יפטר ואם עמד ובטל הגט הנה בעל אשת איש ואם בא עליה בשגגה יביא חטאת:

פרק ז - משנה ה

הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז כו': ותתן ר"ל שנתגרשה מעכשיו אבל מחוייבת שתתן מה שהתנה עליה לפיכך אם נקרע הגט או נאבד קודם שיתקיים תנאה ואח"כ קיימתו אינה צריכה גט אחר. מה שאמר מכאן עד שלשים יום אינו ר"ל שהיא תתן לו כשישלמו שלשים יום על כל פנים אמנם הכוונה שתשלים בזה הזמן ואין עושין היקש על זה הדין כשאמר לה ה"ז גיטיך ע"מ שתתני לי בגד פלוני או חפץ פלוני שנאמר תתן דמיו או אחר במקומו ששונה יותר ממנו אלא היא מחוייבת לתת אותו הדבר בעצמו ורשב"ג חולק על זה הדין כמו שזכר. ואין הלכה כמותו:

פרק ז - משנה ו

הרי זה גיטיך על מנת שתשמישי את אבא כו': אמרו כמה היא מניקתו שתי שנים אינו ר"ל שהוא מחייב אותה בזה התנאי שתניקהו ב' שנים לפי שהוא ע"מ שתניקהו סתם אמר לה והעיקר אצלנו כל סתם כמפרש יום אחד דמי לפיכך אינה חייבת שתניקהו אלא יום אחד בלבד וכמו כן לא תשמש אביו אלא יום אחד אמנם זה היום שתניקהו יהיה בזמן היניקה וכאילו שאל כמה זמן היניקה שתניק בו זה היום שהיא מתחייבת והשמיענו מחלוקת ר' יהודה ורבנן זה זמן היניקה שהוא מכריח את האשה להניק את בנה ואפילו היתה מגורשת והם שתי שנים אא"כ לא היה הולד מכירה כמו שבארנו בפרק שנים עשר מכתובות (הלכה א) ואינו מותר אצלנו נשואי המעוברת והמניקה בכל אלו השתי שנים ואפילו שנתנה בנה להניק ומי שנשא מעוברת או מניקה יוציאה

בגט ואפילו היה כהן ואם מת הולד תנשא ולא נחוש שמא יהרגנו לפי שזה רחוק מן האפשרות אלא א"כ היתה האם יורשת כגון שתהיה בת דודו שאז נחוש ממנה שמא תהרגנו בשביל הירושה ולא מניחין שתניקהו אלא בעדים ולשון התלמוד (כתובות קב:) מי שמת והניח בן קטן אין מניחין אותו אצל מי שראוי ליורשו מעשה שהיה והרגוהו. ואין הלכה כר' יהודה ולא כרבן שמעון בן גמליאל:

פרק ז - משנה ז

הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן עד שלשים כו' : אנטיפטרס מקום בארץ יהודה. וכפר עותנאי מקום בארץ הגליל. ועכו שכונה לארץ ישראל על המיצר וזאת המשנה בנויה על שתי תנאין וזה כשהוא אומר לה [אם הגעתי לגליל הרי הוא גט] אם לא הגעתי לגליל אלא נשתהתי ביהודה שלשים יום הרי הוא גט ואם לאו אינו גט לפיכך כשהגיע לאנטיפטרס וחזר בתוך שלשים יום אינו גט לפי שאנטיפטרס מארץ יהודה הוא ולא שהה שלשים יום וכמו כן הדין באמרו גליל ומדינת הים ומה שאמר היה הולך ובא ר"ל בזה שהוא גט כשר ואינו גט ישן ולא תתגרש בשום פנים אלא עד שלא יהיה מצוי במדינה שלשים יום רצופים:

פרק ז - משנה ח

הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש כו' : אבל אינה מותרת לאחרים אלא בחליצה עד שישלמו שנים עשר חדש:

פרק ז - משנה ט

אם לא באתי מכאן עד י"ב חדש כתבו כו' : אם מיתה קדמה לגט אינו גט אם מת אחר י"ב חדש אחר שנכתב הגט קודם שיתנהו לה. ואין הלכה

ח**פרק**

פרק ח - משנה א

הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה כו': קלתה כלי מקבצות בו הנשים מה שטוות ואין הבעל מקפיד לו על מקום חיקה ולא על מקום קלתה ולכך מקנה לה ואע"פ שהיא ברשות הבעל ומה שאמר לתוך ביתה או לתוך חצרה מגורשת על מנת שתהיה עומדת בצד ביתה או בצד חצירה:

פרק ח - משנה ב

אמר לה כנסי שטר חוב זה או שמצאתו כו': היתה עומדת ברה"ר וזרקו לה קרוב לה כו': מה שאמר מצאתו מאחוריו אינו גט עד שיאמר הרי זה גיטיך בתנאי שירמוז לה שתקבלנו והוא בידו או קשור על גבו לא שיהיה על גבי קרקע אמנם אחר שהגיע לידה אינו מועיל שום דבר שיאמר ודע שלעולם היא צריכה חליצה מדרבנן עד שיגיע גט לידה או לרשותה:

פרק ח - משנה ג

וכן לענין קדושין וכן לענין החוב כו': היתה עומדת על ראש הגג וזרקו לה כו': ועל מנת שיאמר לו זרוק לי חובי בתורת גיטין לפיכך אם הגיע הממון קרוב מן המלוה נפטר הלוח שכבר הגיע לו הממון כמו הגט והוא

כבר נתפייס ממנו בקבלת הממון בזה הענין אבל אם אמר לו זרוק לי חובי ותפטר ולא אמר בתורת גיטין וזרקו לו ונאבד או נשרף קודם שיגיע ליד המלוה הרי זה (אינו) פטור. ומה שאמר כיון שהגיע לאויר הגג ר"ל לפחות מגי' לגג לפי שפחות משלשה כלבוד דמי וכאילו בא על פני המקום שהיא עומדת בו ומה שאמר כיון שיצא מרשות הגג ר"ל ממחיצת הגג ונכנס במחיצות המקום שהיא עומדת בו. ומה שאמר נשרף בתנאי שלא קדם האש בזה המקום קודם שיצא הגט מידו אבל אם היה האש והשליכו על האש הרי זה אינו גט:

פרק ח - משנה ד

בש"א פוטר אדם אשתו בגט ישן כו': בית הלל סברי חיישינן שמא יאמרו גיטה קודם לבנה וב"ש אין חוששין לכך. וגט ישן הוא שיכתוב לה הגט ואחר כך החזירה ונשאר הגט אצלו אחר זמן כתיבת הגט ואחר שהחזירה גרשה פעם שניה ונתן לה זה הגט בעצמו. וענין מלכות שאינה הוגנת שלא יהיה לזה המלך דין בזה המקום שכתב בה הגט ומשום שלום מלכות תקנו הזמנים בגיטין כולם למלך מזאת הממלכה ולכך פסל כשכתב הזמן למדי וארם [מדי] שכבר נתבטלה ונאבדה או לחורבן הבית או לבנינו שאינו מלכות. ומה שאמר הולד ממזר הוא דעת רבי מאיר שאומר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר ואין הלכה אלא אם שינה שמו או שמה ושם עירו ושם עירה בלבד הוא שיהיה הולד ממזר ודע שמי שגירש את אשתו בגט ישן הרי היא תנשא בו לכתחלה:

פרק ח - משנה ה

כתב לשם מלכות שאינה הוגנת כו': בית הלל סברי חיישינן שמא יאמרו גיטה קודם לבנה וב"ש אין חוששין לכך. וגט ישן הוא שיכתוב לה הגט ואחר כך החזירה ונשאר הגט אצלו אחר זמן כתיבת הגט ואחר שהחזירה גרשה פעם שניה ונתן לה זה הגט בעצמו. וענין מלכות שאינה הוגנת שלא יהיה לזה המלך דין בזה המקום שכתב בה הגט ומשום שלום מלכות תקנו הזמנים בגיטין כולם למלך מזאת הממלכה ולכך פסל כשכתב הזמן למדי וארם [מדי] שכבר נתבטלה ונאבדה או לחורבן הבית או לבנינו שאינו מלכות. ומה שאמר הולד ממזר הוא דעת רבי מאיר שאומר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר ואין הלכה אלא אם

שינה שמו או שמה ושם עירו ושם עירה בלבד הוא שיהיה הולד ממזר
ודע שמי שגירש את אשתו בגט ישן הרי היא תנשא בו לכתחלה:

פרק ח - משנה ו

כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות כו': זה דעת רבי עקיבא שאומר יש
ממזר מיבמה כמו שבארנו בפרק רביעי מיבמות (הלכה יב) ואינה הלכה
וחזר ושנה זה הדין אחר כך להודיעך שאפי' בכונס את יבמתו שנתקיימה
מצות הייבום תצא צרתה וכל הדברים האלו בה:

פרק ח - משנה ז

הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונשאת לאחר כו': חוץ מן הממזרת כמו
שבארנו:

פרק ח - משנה ח

כתב סופר גט לאיש ושובר לאשה וטעה כו': ר"ל בזה המאמר כשטעה
הסופר ונתן גט לפי מחשבתו שהוא שובר לאשה שתתננו לבעלה וכמו כן
נותן שובר לאיש לפי מחשבתו שהוא גט שיתנהו לאשתו ונתנו זה לזה.
ופי' לאלתר בכאן כל זמן שלא נשחת ולאחר זמן אחר שנשאת נשואין
שניים. ומה שאמר לאבד זכותו של שני ר"ל שיאסר אותה עליו ואילו היה
יכול בעל הראשון לעשותו כל אחד ואחד יעשהו. והלכה כר"א:

פרק ח - משנה ט

המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי כו' : כנסה בגט קרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים כו' : זאת המשנה בנויה כשהעידו עליה שני עדים שהיא נתייחדה עמו בי"ה סברי הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ואין אדם עושה ביאתו ביאת זנות הרי קדשה בביאה וב"ש אומרים עד שיעידו שני עדים שנבעלה בפניהם. וצריך שנבאר גט קרח ואז יתבאר לך זה הדין וזה שהם היו כותבין גיטין שיכפלו בהם כמה כפלים והעד חותם בכל כפל מכפלי הגט וקראוהו גט מקושר מפני אלו הכפלים וקראו גט קרח הגט שהיו הכפלים מרובים מחשבון העדים שחתמו בו עד שנשאר בו כפלים בלא עדים ואמנם טעם שהתקינו גט מקושר יתבאר טעם עשותן כן במקומו בפי' האחרון מבתרא (הלכה א) וזה הגט הנאמר מותר לחתום בו פסול לעדות אחר שחתמו בו שני עדים כשרים וכבר נתבאר שאדם שרמז לרבים ואמר להם כולכם כתבו גט לאשתי שהדין בזה שיכתוב אחד וכולם חותמין ואז יהיה גט כשר וצריכין שיחתמו כולם בהכרח ולכך אמר מי שגירש אשתו בגט קרח ונשאת נשואי שניים יוציא וכל הדרכים האלו בה שאנו חוששין שמא זה הגט יש בו הרבה עדים וכשר בלא עד ויחשוב החושב כשאומר אדם גם כן להרבה בני אדם כולכם כתבו וחתמו קצתם ונחסר מהם עד אחד או יותר שהוא כשר כמו זה הגט קרח שחתמו בו קצת עדי ונשאר מקום לקצת העדים שלא חתמו וזה אמנם הוא דעת ר"מ שנקדם לך דעתו ואינה הלכה :

פרק ח - משנה י

גט קרח הכל משלימין עליו דברי בן ננס כו' : בן ננס מתיר לחתום בו עבד ופסול לעדות ועם כל זה שהלכה כבן ננס אינו מותר לחתום בו אלא עד אחד פסול בלבד והשאר כשרים וכבר בארתי לך מפני מה יחד אותו בשם קרח להיות כפלו מרובין מחשבון העדים ונשאר כפל אחד או כפלים הרבה בין עד לעד ונמצא שהוא קרח :

פרק ט - משנה א

המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת כו': דע כי מה שאמר לאיש פלוני כגון שיאמר חוץ מאיש פלוני ואין זה ספר כריתות אבל אם עשה זה תנאי הרי הוא מותר כגון שיכתוב גט כשר כמו שצריך אחר כן יאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תנשא לפלוני הרי זה מותר ואין בו מחלוקת ואינו מותר שיאמר לה על מנת שתנשא לפלוני לפי שלא יאמרו נשותיהם מחליפין ונותנים זה לזה. ומה שאמרו יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה על מנת שיאמר לה זה הדבר אחר כתיבת הגט והוא לא יתנה בה תנאי אבל כל זמן שהתנה תנאי מהתנאים קודם כתיבת הגט ואפי' שהיה זה התנאי על פה הגט פסול. ואין הלכה כרבי אליעזר:

פרק ט - משנה ב

הרי את מותרת לכל אדם אלא לאבא כו': רבי יהודה אומר אע"פ שגוף הגט הרי את מותרת לכל אדם צריך שיכתוב בו ודין דיהוי ליד מנאי והלכה כרבי יהודה ומותר לכתוב הגט באיזה לשון שיהיה ובאיזו כתיבה שיהיה וזה בשני תנאין תנאי בלשון ותנאי בכתיבה ואמנם תנאי בלשון בהזרת אלו הענינים המיוחדים בלשון הגט אצלנו ואמנם התנאי בכתיבה שלא יהיה בו ספק בשום דבר שיובן הקריאה בענין אחר מחסרון התיבות או מהפסד צורת האותיות המוסכמות עליהם אצל זאת האומה:

פרק ט - משנה ג

גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם כו': רבי יהודה אומר אע"פ שגוף הגט הרי את מותרת לכל אדם צריך שיכתוב בו ודין דיהוי ליד מנאי והלכה כרבי יהודה ומותר לכתוב הגט באיזה לשון שיהיה ובאיזו כתיבה שיהיה וזה בשני תנאין תנאי בלשון ותנאי בכתיבה ואמנם תנאי בלשון בהזרת אלו הענינים המיוחדים בלשון הגט אצלנו ואמנם התנאי

בכתיבה שלא יהיה בו ספק בשום דבר שיובן הקריאה בענין אחר מחסרון
התיבות או מהפסד צורת האותיות המוסכמות עליהם אצל זאת
האומה:

פרק ט - משנה ד

שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר כו': מה שאמר אין בו אלא עד
אחד על מנת שיהיה כתוב בכתב ידו אבל אם כתב אותו סופר ויש בו עד
אחד תצא והולד ממזר אבל באלו השלשה גיטין אם נשאת לא תצא.
והלכה כרבי אליעזר בגיטי נשים וזולתן מהשטרות שאומר עדי מסירה
כרתי כמו שבארנו בפרק רביעי מזאת המסכתא (הלכה ג):

פרק ט - משנה ה

שנים ששלחו שני גיטין שוין ונתערבו כו': כלל הוא זמן אחד לכל כגון
שיכתוב בשני בשבת גירש פלוני לפלונית ופלוני לפלונית וישלם שאר
הדברים. וטופס לכל אחד ואחד הוא שיכתוב זמן לכל אחד ואחד והוא
שיאמר באחד בשבת גירש פלוני לפלונית וישלם הגט ועוד יתחיל ויאמר
ובאחד בשבת גירש פלוני לפלונית וישלם הגט ג"כ בענין זה גט אחר גט
והעדים מלמטן:

פרק ט - משנה ו

שני גיטין שכתבן זה בצד זה כו': ומה שאמר בכאן עדים יוניים אינו ר"ל
יונים באמונה אבל הם עדי ישראל כשרים אבל הם חתמו בכתיבת היונים
ואתה יודע שכתבת היונים אינו כמו כתיבת העברים והעריבים
שמתחילין בכתיבה מן הימין אל השמאל ואמנם היונים כותבין
מהשמאל אל הימין:

זאת היא צורת שני גיטין: בכך וכך גירש/בכך וכך גירשפלוני לפלונית
וכו'//פלוני לפלונית וכו'עד וישראל/עד וישראל/בן אברהם
עדשמעון/בן יעקב עד

ועל זאת הצורה היו הגיטין והחתימות שמדבר בהם בזאת ההלכה דע
אילו היה כתוב תחת הגט האחד ראובן ותחת האחד בן אברהם וכמו כן
תחת האחד שמעון ותחת האחד בן יעקב היו שניהם כשרים לפי שהיינו
אומרים שתחת הגט השני גם כן שנים עדים עברים והם בן אברהם ובן
יעקב. לפי שאדם חותם שמו בעדות בג' ענינים או שיכתוב שמו בלבד כגון
שיכתוב פלוני או שיכתוב בן פלוני ולא יכתוב שמו או שיכתוב שמו והוא
פלוני עד וכשיהיה כתוב לפי זאת הצורה אין ספק שב' העדים העברים
על גט הראשון חתמו וכמו כן השני עדים יונים על הראשון חתמו וא"א
להם שיחתמו אלא כמו שציירנו ואם העידו על הראשון הרי הגט האחד
בד' עדים והשני בלא עדים ולכן אמרנו שהראשון כשר והוא אותו
שהעדים נקראים עמו ומזאת הצורה עצמה יתבאר עד אחד עברי ועד
אחד יוני לפי שאנו אומרים שהעברי הראשון והיוני הבא אחריו כווננו
שלשתן לחתום על הגט הראשון ונשאר עד אחד בלבד לגט הב' ואפשר
לומר ג"כ שהב' יונים עם אחד מהעברים העידו על השני ונשאר הראשון
בעד אחד ולפיכך שניהם פסולין ומה שחייב זה שאני אומר שמא היוני
עם ב' העברים חתמו בין שניהם וכולם על הגט ראשון חתמו כמו שנבאר
מן הצורה או נאמר ג"כ שהעברי הב' עם שנים היונים (חתם) שחתימתם
אפשר שהם על הגט הב' ואין זה צריך צורה:

פרק ט - משנה ז

שייר מקצת הגט וכתבו בדף השני כו': זה כולו מבואר אינו צריך ביאור:

פרק ט - משנה ח

גט שכתבו עברית ועדיו יונית כו': זה כולו מבואר אינו צריך ביאור:

[גט מעושה בישראל כו':] מה שאמר כתב סופר ועד כשר ר"ל חתם סופר
ועד כשר. חניכתו וחניכתה כנוי ר"ל כנוי האיש המגרש וכנוי האשה
המתגרשת. ונקיי הדעת הנבונים בדעתם. גט מעושה בישראל לקוח

באונס ובהכרח והם אונסין הבעל על הגט לפיכך אם היו ב"ד ישראל הם המכריחין אותו הרי הוא גט כשר ואם דייני עובדי כוכבים הכריחוהו על הגירושין הרי הוא גט פסול על כל צד מן הצדדים אבל אם אנסו על מה שחייבוהו דייני ישראל כגון שהיתה האשה תובעת הגירושים או שהגירושים מחוייבים מצד התורה הגט הזה פוסל מן הכהונה ואע"פ שהוא פסול וכמו כן אם היו מכריחין ב"ד של ישראל על הגט שלא כדין זה הגט פסול ופוסל מן הכהונה ואם הכריחוהו העובדי כוכבים עד שאמר רוצה אני מה שיצוה ב"ד ישראל אחר כך צוהו ב"ד של ישראל על הכתיבה הרי זה כשר:

פרק ט - משנה ט

יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת כו' : [מה שאמר כתב סופר ועד כשר ר"ל חתם סופר ועד כשר. חניכתו וחניכתה כנוי ר"ל כנוי האיש המגרש וכנוי האשה המתגרשת. ונקיי הדעת הנבונים בדעתם. גט מעושה בישראל לקוח באונס ובהכרח והם אונסין הבעל על הגט לפיכך אם היו ב"ד ישראל הם המכריחין אותו הרי הוא גט כשר ואם דייני עובדי כוכבים הכריחוהו על הגירושין הרי הוא גט פסול על כל צד מן הצדדים אבל אם אנסו על מה שחייבוהו דייני ישראל כגון שהיתה האשה תובעת הגירושים או שהגירושים מחוייבים מצד התורה הגט הזה פוסל מן הכהונה ואע"פ שהוא פסול וכמו כן אם היו מכריחין ב"ד של ישראל על הגט שלא כדין זה הגט פסול ופוסל מן הכהונה ואם הכריחוהו העובדי כוכבים עד שאמר רוצה אני מה שיצוה ב"ד ישראל אחר כך צוהו ב"ד של ישראל על הכתיבה הרי זה כשר:

פרק ט - משנה י

ב"ש אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן כו' : מה שאמר מגורשת אינו ר"ל ששמענו שיצא קול מאשת איש גירשה בעלה לפיכך נאסור אותה על בעלה [כהן] מפני שיצא שמה מגורשת אבל הוא אומר שאם יצא שמה מגורשת אחר שיצא שמה מקודשת על אותה אשה בעצמה שהיא נתגרשה מאלו הקידושין הרי זו מגורשת שהרי קול ושוברו עמו לפי שהקול אסרה והקול מתיר אותה אבל אם נתבררו הקידושין בעדים וכל שכן אם היתה נשואה לא נתקיימו גירושיה אלא בעדים כמו

שנתבאר

בזאת

המסכתא: